

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קטו.

עין משפט
נר מצוה

קבא א ב מ"י פ"ג מהל'
מלוה וזה הל' ה'
סוג לאוין קפח טו"ע
ח"מ פ"ז א פט"י טו:
קבא ג ד ה מ"י שם
הלכה ז טו"ע שם
ספיקא די:
קבא ו ד מ"י שם הלכה א
ז ועיין בהשגות
ובמ"מ טו"ע שם ספיקא
די:
קבא ח מ"י שם הלכה ז
טו"ע שם פט"י ו:
קבא ט מ"י שם הל' ג
ועיין בהשגות
ובמ"מ:

מוסף רש"י

בני אם ערבת לרעך
תקעת לזר כפוך. גשיל
זר לערבו בממונו, או אם
נוקשה באמרי פוך.
השקטות דברים, עשה
ואת והנצל כי באת
בכך רעך. על עסקי
ממונו, לך התרפס. יד
ופרע לו, ועל מוקש אמרי
פוך, אם הקטנות, רחב
רעך, הרבה רעים לבקש
היטות מחילה, רעך תבאר
דקרא מלא כתיב, לפי
שאר לשון רעים (ויחזק)
(19). עשירה ממשכנין
אותה. לפי שאינה לריבה
לזונו כמות להחזירו
לה נללה (פסחדין כא).
שאתה חייב להחזיר
לה. דטעמא מאי אמר
רחמנא לא תחבול בגד
אלמנה, מפני שאתה לרץ
להחזיר לה עבדות לערב
ומתוך כך שאתה יוצא
ונכנס תמיד אללה, שחיות
למשכן וערבות להחזיר,
אתה משיאה שם רע
בשכנותיה (קדושין סח): או:
משיאה שם רע, שמכנס
למיתן שחיות וערבות
(פסחדין כא).

למה ממשכנין מעיקרא. הקשה ה"ר אלחנן ולמה חזרם
וממשכנין וי"ל כדי שלא יוכל הלזה לכפור וגם ימנע
לפרוע חובו ולבקש מעות כי מתבייש שכל יום יום יחזירו משכנו
ומ"מ לא רצה הגמרא לתקן כן כשאומר למה ממשכנו מעיקרא
דעדיפא מנייה משני ליה:

אלמנה בין שהיא ענייה בין
שהיא עשירה אין
ממשכנין אותה. וא"ת אמאי לא
פריך מהכא לשמואל (י) דמשמע הא
אחרים ממשכנין וליכא למימר דהאי
אין ממשכנין (ה) דהיינו אין מנתחין
הא אחרים מנתחין דהא לא תחבול
כתיב דמשמע צדיק ומנלן לאסור
ניתוח דמדדנן ליכא למיגזר בשליש
צ"ד גזירה שמה יכנס צדיקו דשליש
צ"ד ליכא למיגזר מדשרי בעלמא
לנתח ולא גזרינן ואין סבירא לגזור
באלמנה יותר משום דלית בה תרי
לאוין וי"ל דלכך לא פריך ממתניתין
דהכא משום דאיכא למידימי אין ממשכנין
אותה משום לאו דלא תחבול הא אחרים
לית בה האי לאו לכך עדיפא ליה
למיפרך מבדייתא ור"ש דקאמר בגמ'
עשירה ממשכנין אותה איכא למימר
נמי דסבירא כשמואל וממשכנין היינו
מנתחין דלדידיה ענייה דקאמר אין
ממשכנין אותה היינו אין מנתחין
דטעמא דאתה משיאה שם רע
בשכנותיה שייך אפילו צניעותא והא
דכתיב רחמנא לא תחבול ולא כתיב
לא תנתח היינו כדי לחייב על משכון
שני לאוין אבל קשה דאי סבירא ר"ש
כשמואל ולא שרי בעשירה אלא ניתוח
ות"ק שרי ניתוח בין בעשירה בין
בענייה א"כ מממיר ר"ש יותר מת"ק
ולשון הברייתא משמע שצא להקל
ולהחמיר בעשירה מה שאסר ת"ק לכך
נראה דר"ש לית ליה דשמואל וממיר
למשכן עשירה ושאר בני אדם וה"מ
למפרך שפיר לשמואל מר"ש אלא
דלא איירי ר"ש במתני' אלא בבדייתא
ושפיר פריך מבדייתא אחריתי ועוד
נראה לפרש דלכ"ע לא יחבול ריחים
ולא תחבול בגד אלמנה אחת קרא
לאסור בה ניתוח דשרי בעלמא והא
דאפקיה בלשון חבלה ולא בלשון
ניתוח כדי לעצור במשכון צנני
לאוין ולהכי לעיל כי אקשינן מניייהו
לשמואל דאיטריך לשנוי לעצור צנני
לאוין ולא קאמר לאסור ניתוח
משום דהוא קשה ליה אמאי אפקיה
בלשון חבלה ואע"ג דאיטריך לשני

למה חזרין וממשכנין. הרי עליו להחזיר לו למחר: שלא תהא
צניעותא משכנו. דלחוי משכנו צידו והמלוה על המשכון אינו
משכנו: ולא יעשה מטלטלין אלא צנני. (י) שלא ימות צדו המשכון
מוחזר לו ויהא מטלטלין אלא צנני: טעמא דהדר משכני. שהיה

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

למה חזרין וממשכנין *שלא תהא שביעית
משכנתו ולא יעשה מטלטלין אצל בניו
מעמא דהדר ומשכניה הא לא הדר ומשכניה
לא אמר רב אדא בר מתנא ולא תרצו קא
מתרצת לה תריץ הכי ובי מאחר שמוחזרין
למה ממשכנין מעיקרא שלא תהא שביעית
משכנתו ולא יעשה מטלטלין אצל בניו
(ת"ר) ילא תבא אל ביתו לעבוט עבדו לביתו
אי אתה נכנס אבל *אתה נכנס לביתו של
ערב וכן הוא אומר *לקח בגדו כי ערב זר
וגו' ואומר *בני אם ערבת לרעך תקעת לזר
כפוך נוקשה באמרי פוך נלכדת באמרי פוך
עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכך
רעך לך התרפס *ורחב רעך אם ממונו יש
לו בידך התר לו פיסת יד ואם לאו הרבה
עליו רעים לצד שני לביתו אי אתה נכנס
דאבל אתה נכנס לשכר כתף לשכר חמר
לשכר פונדק לשכר דיוקנאות יכול אפילו
זקן עליו במלוה *ל משאת מאומה: *מתני'
אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה
אין ממשכנין אותה שנאמר *לא תחבול

בניו משכנו. דלחוי משכנו צידו והמלוה על המשכון אינו
משכנו: ולא יעשה מטלטלין אלא צנני. (י) שלא ימות צדו המשכון
מוחזר לו ויהא מטלטלין אלא צנני: טעמא דהדר משכני. שהיה
צידו כשמת לו: דבר שעליו להחזיר מה
מועיל לו: שלא תהא שביעית משכנו
וכו'. דמדמשכני קנייה וזי מהדר
ליה הוה פקדון גביה: בני אם
ערבת לרעך או אם נוקשה באמרי
פוך. שהייתו דברים: עשה זאת
והנצל. התרפס יד אם ערבת. ואם
לא ערבת אלא נוקשה באומות דברים
רעב רעך הרבה עליו רעים לבקש
מחילה: אם ממונו יש לו ציד. אם
נעשית לו ערב ואם נוקשה דברים
רעב רעך: לזד שני. כמות דבר אחר:
לציתו. של לזה צמלוה אי אתה נכנס
אבל אתה נכנס למשכנו חוז אחר
שאינה מלוה: שר פונדק. השכיר לו
פונדק: דיוקנאות. זר לו אורות צניות
שכר: משיאה שם רע. שאתה יוצא
ונכנס אללה שחיות וערבות: מדי
בעלמא דריש טעמא דקרא. אע"ג דלא
מפרש טעמא כדאוקימנא גבי חובל:
מתני' משום שני כלים. העליונה
רכב והתחתונה ריחים: גמ'
לשאר

(א) צ"ב קטג. (ב) ויחזק
(ג) סנהדרין כא.
(ד) ועי' בסנהדרין כא. וליך
קלח י"ש (ס) (ז) נסמן
בדקדוקין סח: (ח) צ"ל דמן
יעיף, (י) כתיב שם,
(כ) [לעיל ק"ג, ט] רש"י
צ"ל אפילו ניתוח ככלים
וכו',

תורה אור השלם

- 1 בי תשרי ברעך משאת
מאומה לא תבא אל
ביתו לעבט עבדו.
- 2 לקח בגדו כי ערב זר
ובער נקדח תבדלה:
משילי כ טו
- 3 בני אם ערבת לרעך
תקעת לזר כפוך: נוקשה
באמרי פוך נלכדת
באמרי פוך: עשה זאת
אפוא בני והנצל כי באת
בכך רעך לך התרפס
ורחב רעך:
- 4 לא תשה משפט גר
יתום ולא תחבול בגד
אלמנה: דברים כו יז
- 5 ולא ירבה לו נשים
ולא יסור לבבו ובסוף
וזהב לא ירבה לו מאד:
דברים יז יז
- 6 לא יחבול ריחים ורובב
בי נפש הוא חבל:
דברים כו יז

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אלמנה וכו'
אין ממשכנין היינו כ"ל
ואות ד' נמחק:

בגד אלמנה: גמ' ת"ר *אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין
ממשכנין אותה דברי ר' יהודה ר"ש אומר עשירה ממשכנין אותה ענייה אין
ממשכנין אותה *שאתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה
למימרא דר' יהודה לא דריש טעמא דקרא ור"ש *דריש טעמא דקרא והא
איכא שמעינן להו *דתנא *ולא ירבה לו נשים ר' יהודה אומר מרבה הוא
ובלבד שלא יהו מסירות את לבו ר"ש אומר אפילו אחת והיא מסירה את
לבו ה"ו לא ישאנה א"כ מה ת"ל ולא ירבה לו נשים אפילו כאביגיל
לעולם ר' יהודה לא דריש טעמא דקרא ושאינה הכא דמפרש קרא ולא
ירבה לו נשים ולא יסור מאי טעמא לא ירבה לו נשים משום דלא
יסור ור"ש מכדי בעלמא דרישין טעמא דקרא לכתוב רחמנא לא
ירבה ולא בעינן לא יסור ואנא ידענא מאי טעמא לא ירבה משום
דלא יסור לא יסור דכתב רחמנא למה לי אפילו אחת ובמסירה את
לבו הרי זה לא ישאנה: *מתני' *החובל את הריחים עובר משום לא
תעשה וחייב משום שני כלים שנאמר *לא יחבול ריחים ורכב *ולא
ריחים ורכב בלבד אמרו אלא כל דבר שעושין בו אוכל נפש שנאמר
כי נפש הוא חובל: גמ' אמר רב הונא חבל ריחים לוקה שתים
משום ריחים ומשום כי נפש הוא חובל ריחים ורכב לוקה שלש משום
ריחים ורכב ומשום כי נפש הוא חובל *ורב יהודה אמר חבל ריחים
לוקה אחת ורכב לוקה אחת ריחים ורכב לוקה שתים כי נפש הוא חובל
לשאר

לאוין לשמואל מ"מ מיסתבר דעיקר קרא אחא לאסור ניתוח דשרי בעלמא ולא ללאו יתירא לחוד והשתא לא קשה לשמואל מידי מפלוגתא דרבי
יהודה ור"ש דהשתא אין ממשכנין אותה היינו אין מנתחין אותה ולהכי לא פריך מנייה דפשיטא דכי היכי דמשנינן לא ימשכנו אלא צנני לא
ניתחנו דה"ל איכא לשנויי הכא ופי' זה נראה עיקר דאסור גס לשמואל (י) ניתוח אפי' ככלים שעושין בהן אוכל נפש דלפי' קמא דלא אחא לשמואל
אלא ללאו יתירא ולא לאסור ניתוח לא אחי שפיר דלמאן דפליג עליה נראה דבריחים ורכב אסור אפי' ניתוח דכיון דשליש צ"ד דברים
אחרים מותר אפילו למשכן ובדיחים ורכב אסור ה"ה אפילו ניתוח דשרי בעלמא אפילו למלוה דאסור בריחים ורכב דמיסתבר לאסור
כל משכנו שמישכן צוהא אכל לשמואל שאינו מתיר למשכן שליט צ"ד דברים אחרים אלא ניתוח יש לנו לומר דבריחים ורכב נמי דוקא
משכון הוא דאסור כמו שכתוב ולא ניתוח וגמלא ששמואל דמשמע דצא להחמיר מיקל יותר לענין ריחים ורכב שמתיר לנתח ומאן
דפליג עליה אסר כדפרישית: *וחייב משום ב' ב"ים. פי' אפילו בהתראה אחת אם חבל צפעס אחת ריחים ורכב והתרו
בו משום לא יחבול ריחים ורכב לוקה שמים דאי צנני התראות אפי' ריחים וריחים חייב כדאמר גבי נזיר (מכות דף קא)
אמרו לו אל תשתה אל תשתה חייב על כל אחד ואחד ואין לומר לעולם איירי צנני התראות וקא משמע לן דריחים ורכב אינם כלי אחד
שלא להתחייב אלא עד שיחבול שניהם דא"כ ה"ל למיתמי החובל ריחים או רכב בלא תעשה כו' ותו לא אלא ודאי אחא לאשמועינן
דהתראה אחת חייב שמים וכן משמע בהדיא בגמ' דחייב שמים בריחים ורכב בהתראה אחת דאמר רב הונא חבל ריחים ורכב
לוקה ג' והיינו בהתראה אחת דאי צנני התראות לוקה שמים על הריחים ושמים על הרכב וכיון דבהתראה אחת איירי א"כ חייב
שמים דקמני היינו שמי מלקיות ומימה דהיכי לקי והא חשיב לה בגמרא (דף קט). לאו הניתח לעשה מדאמר ליה אביי זיל אהדר וכי
תימא דמש"ה א"ל לאהדורי דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני הא אביי גופיה קאמר צפ"ק דתמורה (דף ד) דאי
עביד מהני ואין לומר דהאי דלקי היינו כגון ששבר הריחים ואת הרכב דשזב אינו ניתק לעשה שאינו יכול להחזיר הריחים ולהכי
לקי כדאמרין בפרק שילוח הקן (חולין דף קמא). דאם הרג את האם שזב לא חשיב ניתק לעשה ולקי הא ליכא למימר דהאי כיון